

Wystąpienie ministra rolnictwa i rozwoju wsi Krzysztofa Jurgieła
podczas konferencji
„WPR po 2020 r.”
zorganizowanej przez francuskie Ministerstwo Rolnictwa i Żywności
19 grudnia 2017 r., Paryż

***Panie Przewodniczący, Panie Komisarzu, Szanowni Ministrowie,
Drodzy Państwo !***

Mam przyjemność zaprezentować polski punkt widzenia na przyszłość WPR. Z perspektywy Polski – przyszłość musi być rozwojowa. To założenie sprawdza się w praktyce przynosząc nam wymierne efekty. W ostatnich latach Polska ukierunkowała swoją strategię na odpowiedzialny rozwój. Obejmuje on także rolnictwo i obszary wiejskie, dlatego, z perspektywy Polski, **WPR nadal powinna być jedną z kluczowych polityk Unii i dalej służyć jej rozwojowi**. Trzeba jednak podkreślić, że realizacja wielu wyzwań, przed którymi stoi rolnictwo oraz jeszcze ambitniejszych celów środowiskowych i klimatycznych, na które w swym ostatnim komunikacie wskazuje Komisja, nie będzie możliwa, bez odpowiedniego budżetu na politykę rolną, co jest istotą odpowiedzialnego rozwoju.

Mija już prawie 20 lat kiedy Polska rozpoczęła przygotowania w sferze gospodarczej i prawno-instytucjonalnej do członkostwa w UE i jest już członkiem UE od 13 lat. W 2004 r. duże poparcie społeczne w Polsce dla idei członkostwa wynikało nie tylko z przyczyn historycznych, ale także oczekiwań, że przyczyni się ono do nadrobienia opóźnień rozwojowych i że poziom życia mieszkańców Polski, w tym mieszkańców wsi będzie szybko równał do średniej unijnej.

W Polsce znajdują się regiony zaliczane do najslabiej rozwiniętych w UE, dlatego duże nadzieje wiązaliśmy z zapisami Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wskazującymi na potrzebę wzmocnienia jedności gospodarek i zapewnienie ich harmonijnego rozwoju, poprzez zmniejszenie różnic istniejących między poszczególnymi regionami, oraz wsparcie regionów mniej uprzywilejowanych.

Wstępując do Unii Europejskiej, Polska oczekiwała, zgodnie z prawem unijnym, stosowania jednakowych zasad dla podmiotów działających na Jednolitym Rynku. Tymczasem w 2004r. uzyskaliśmy wsparcie w postaci dopłat bezpośrednich na poziomie 25% wsparcia realizowanego w tym czasie w UE, a okres przejściowy trwał aż 10 lat.

Także w obecnie trwającej, perspektywie finansowej UE, rolnicy polscy nadal nie uzyskują równego wsparcia dopłat bezpośrednich, ponieważ wysokość dopłat jest wciąż uzależniona od poziomu produkcji, jaki był w latach, w których polskie rolnictwo w ogóle nie było wspierane i przechodziło reformę ustrojową (przełom lat 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku). Tymczasem, będąc państwem o słabiej rozwiniętym przemyśle i mniej zasobnym we własny kapitał, mieliśmy prawo liczyć w szczególności na korzyści związane z konkurencyjnym funkcjonowaniem jednolitego rynku rolno-spożywczego. Nasz bilans wymiany w sektorze dóbr przemysłowych, czy usług bankowych, jest bowiem ujemny.

Chcę zwrócić uwagę, że po wejściu do Unii Europejskiej w Polsce szybko rosły koszty produkcji i obecnie często są one wyższe niż w wielu krajach UE-15. W ramach wspólnej polityki rolnej - rolnicy w Polsce, jak rolnicy w pozostałych państwach członkowskich, mają te same wyzwania i przyczyniają się w tym samym stopniu do realizacji wspólnotowych celów. Spełniają te same standardy produkcyjne, zwiększające koszty produkcji, i wystawieni są na te same skutki liberalizacji unijnej polityki handlowej i globalizacji.

Mówię Państwu o tych uwarunkowaniach, aby wyjaśnić dlaczego w naszym stanowisku, dotyczącym przyszłości WPR, kluczową rolę pełnią dwa priorytety dotyczące **definitywnego zakończenia procesu wyrównywania płatności bezpośrednich** oraz **zapewnienia odpowiednio wysokiego wsparcia procesów rozwoju obszarów wiejskich**.

Chciałbym więc doprecyzować nasze argumenty za pełnym wyrównaniem wsparcia bezpośredniego.

Przede wszystkim, **kluczowymi zadaniami WPR, ujętymi w Traktacie**, są. in.:

- zapewnienie sprawnego funkcjonowania jednolitego rynku produktów rolnych w Unii,
- zapewnienie godziwego poziomu życia osób zatrudnionych w rolnictwie, a także
- inicjowanie postępu technicznego, racjonalizacja produkcji oraz optymalizacja wykorzystania zasobów.

Realizacja tych zadań wymaga **równych warunków konkurencji** dla wszystkich rolników, bez względu na kraj, w którym mają gospodarstwo i produkują. Rolnicy w Polsce mają w tym zakresie jasne oczekiwania, a wydłużanie w czasie zróżnicowania płatności odbierane jest jako **przedłużanie niesprawiedliwie asymetrycznych ustaleń z negocjacji akcesyjnych**. Polska nie jest w tym podejściu odosobniona.

Zgadzamy się ze sformułowaniem zawartym w Komunikacie, że: „Rolnicy unijni wypełniają te same wymagania w zakresie dostarczania dóbr publicznych”. Proponowane przez Komisję (w komunikacie) wzmocnienie wymiaru środowiskowego i klimatycznego WPR, wymaga między innymi **definitywnego odejścia od różnic w poziomie. Ich wysokość** jest wciąż uzależniona od poziomu produkcji, jaka była w poszczególnych państwach na przełomie lat 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku. Przypomnijmy, że w tamtym okresie rolnictwo w państwach, które były objęte wysokim wsparciem WPR, szybko zwiększało swoją produktywność.

Proponowane przez Komisję w komunikacie wzmocnienie wymiaru środowiskowego i klimatycznego WPR zwiększa uzasadnienie postulatu definitywnego odejścia od różnic w poziomie wsparcia, które odzwierciedlają intensywność produkcji sprzed ponad ćwierć wieku.

Funkcja rekompensowania wyższych kosztów ma coraz większe znaczenie w związku z rosnącym otwarciem na konkurencję ze strony państw trzecich. To wynika z aktywnej polityki handlowej UE i umów o wolnym handlu z państwami trzecimi, dla których rolnictwo stanowi istotny sektor gospodarki, jak np. Kanada czy Ukraina. Należy odnotować, że standardy produkcji w państwach trzecich są często mniej restrykcyjne niż w UE, a zatem

i koszty produkcji są tam odpowiednio niższe, co wpływa negatywnie na prawidłową konkurencję z producentami unijnym. Dlatego, uwzględniając przedstawione wyzwania uważamy, że **pierwszy filar powinien mieć właściwe finansowanie i powinien być sprawiedliwie podzielony.**

Należy także zauważyć, że dobra publiczne w rolnictwie dostarczane są przede wszystkim poprzez odpowiednie użytkowanie ziemi jako środka produkcji, dlatego powierzchnia użytków rolnych powinna być uznana za podstawowe i obiektywne kryterium alokacji kopert dopłat bezpośrednich.

Także nie ma dłużej uzasadnienia argument, który wskazywano dawniej, że w tzw. nowych państwach członkowskich niższe płatności bezpośrednie wynikają z niższych kosztów. **Bezpośrednie koszty produkcji w Polsce są obecnie na podobnym poziomie, a często nawet wyższe, niż w krajach UE-15** (olej napędowy, nawozy, maszyny rolnicze).

Podsumowując ten wątek mojej wypowiedzi, chcę podkreślić, że nie możemy dłużej „karać” krajów Europy Środkowo-Wschodniej za niższy poziom rozwoju. Wyrównanie dopłat powinno być urzeczywistnieniem polityki spójności ekonomiczno-społecznej Unii.

Szanowni Państwo, chciałbym teraz powiedzieć kilka słów o potrzebie utrzymania silnego drugiego filaru WPR.

Poprawa jakości życia na wsi jest ważnym wyzwaniem dla UE, jak wskazano w deklaracji Cork 2.0. Trzeba jednak zauważyć, że najbiedniejsze regiony i problemy z tym związane, występują we wschodnich i południowych obszarach UE. Nadal istnieje **luka rozwojowa** pomiędzy biedniejszymi a bogatszymi państwami i regionami Unii. Dlatego potrzebujemy silnego drugiego filaru WPR oraz utrzymania mechanizmu podziału środków na ten filar, w oparciu o **kryteria spójnościowe.**

Zróznicowanie w poziomie rozwoju i jakości życia między miastem a wsią jest duże i nadal rośnie. Na obszarach wiejskich w UE brakuje miejsc pracy, a także występują niedobory w zakresie infrastruktury i dostępu do usług. W efekcie następuje **migracja ludności**, szczególnie młodej. Obserwujemy też przyspieszone **starzenie się mieszkańców obszarów wiejskich.** Konieczne jest hamowanie tych trendów w przyszłości. Może w tym pomóc budowanie tożsamości mieszkańców wsi z miejscem zamieszkania i wykonywaną pracą oraz więzi społecznych na poziomie lokalnym.

Zawód rolnika powinien stać się **atrakcyjny dla młodych ludzi**, a mieszkanie i praca na wsi powinny przyciągać młode pokolenie spełniając jego oczekiwania indywidualne i społeczne oraz gwarantując potrzeby cywilizacyjne. Konieczne jest wsparcie kreujące tworzenie **konkurencyjnych miejsc pracy (w tym e-pracy)** w gospodarce wiejskiej, które umożliwią mieszkańcom wsi dobre życie. Ponadto, należy położyć szczególny nacisk na wymianę informacji, doświadczeń i rozwiązań między grupami podmiotów: sektorem rolniczym, sektorem naukowym oraz sektorem producentów.

Wsparcie rozwoju gospodarki wiejskiej, w tym rolnictwa, powinno się opierać o **nowoczesne rozwiązania technologiczne i nowoczesne usługi**, uwzględniające lokalne potrzeby. Jednym z kluczowych priorytetów WPR po 2020 roku powinno być także wspieranie powstawania i wdrażania innowacji w całym łańcuchu rolno-spożywczym.

Niezbędne jest wspieranie europejskich rozwiązań informatycznych, które umożliwiłyby rolnikom np. szybki dostęp do informacji z innych państw członkowskich mających wpływ na ich działalność.

Transfer wiedzy i innowacji, szczególnie w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, wymaga znaczącej poprawy. W tym celu konieczne jest wzmocnienie działań w ramach II filaru, na rzecz rozszerzenia i przyspieszenia wdrażania wiedzy w praktyce, w tym szczególnie innowacyjnych rozwiązań systemowych i technologicznych.

Problem słabego rozwoju obszarów wiejskich dobrze obrazują następujące dane dotyczące mojego kraju:

- W Polsce produkt krajowy brutto (PKB) na obszarach wiejskich – jest niższy o 45% w stosunku do średniej UE-28.
- Udział gospodarstw domowych na obszarach wiejskich posiadających dostęp do Internetu szerokopasmowego w Polsce jest nadal niski. Tylko 37% gospodarstw posiada dostęp do sieci (w stosunku do 76% średnio w UE).
- Polskie obszary wiejskie charakteryzują się dziesięciokrotnie niższym poziomem innowacyjności (liczba patentów) aniżeli średnia dla UE (4,1 w stosunku do 43,8).
- Regiony wiejskie w Polsce charakteryzują się znacznie niższym zaludnieniem, niższym udziałem osób w wieku produkcyjnym, oraz udziałem osób zatrudnionych w sektorach pozarolniczych.

Potrzebujemy więc silnego drugiego filara WPR, aby przyspieszać wyrównywanie szans rozwojowych wsi i rolnictwa i zmniejszać różnice w rozwoju w wymiarze UE.

Jednym z kluczowych priorytetów WPR po 2020 roku powinno być także wspieranie **innowacyjnych inwestycji w wiejskich sektorach gospodarki**. Powinny one pobudzać wzrost gospodarczy, społeczny i zatrudnienie na obszarach wiejskich oraz zapewnić dalszą modernizację i konkurencyjność europejskiego rolnictwa. Działania rozwoju obszarów wiejskich w ramach II filaru WPR stanowią sprawdzone i skuteczne narzędzie do realizacji tych celów.

Chciałbym też odnieść się do sytuacji na rynkach rolnych

Coraz wyraźniej odczuwamy, że otwarcie na rynki światowe zwiększa wahań cen i niestabilność rynków. Potrzebne są instrumenty stabilizacji w okresie spadków cen i kryzysów, tzw. siatka bezpieczeństwa.

Chcemy, aby nowa WPR aktywniej przeciwdziałała sytuacjom kryzysowym na rynkach rolnych. W przepisach WPR **należy jasno zdefiniować „sytuację kryzysową”**, także w wymiarze kryzysu regionalnego. To powinno umożliwiać szybkie i efektywne

uruchamianie instrumentów łagodzących. Możliwość uruchamiania instrumentów łagodzących powinna wynikać wprost z przepisów prawa. Trzeba też poważnie rozważyć dostosowanie cen interwencyjnych do rzeczywistości rynkowej i rosnących kosztów produkcji.

Ze względu na liczne powiązania gospodarki europejskiej z gospodarką międzynarodową oraz uwzględniając negatywny wpływ czynników zewnętrznych na rolnictwo, WPR powinna proponować **narzędzia zabezpieczające europejskich rolników przed skutkami kryzysów** pojawiających się w bliskim sąsiedztwie UE **oraz środki zaradcze w przypadku nałożenia jednostronnego embarga na produkty europejskich producentów przez państwa trzecie.**

Przyszła WPR potrzebuje instrumentów **wzmacniających pozycję rolników i przetwórców w łańcuchu żywnościowym**, w tym wsparcia organizowania się rolników. Polsce zależy też, aby wspierać rozwój alternatywnych kanałów dystrybucji, krótkie łańcuchy dostaw, lokalne rynki.

Część wartości dodanej w łańcuchu dostaw przechwytywana jest z powodu stosowanych, nieuczciwych praktyk. Należy przyjąć na poziomie Unii zharmonizowane przepisy, dotyczące **przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom handlowym stosowanym zarówno przez producentów z państw Unii Europejskiej jak i z państw trzecich.**

Na koniec chcę się krótko odnieść do Komunikatu Komisji z 29 listopada br.

Z perspektywy polskiego rządu, WPR nadal powinna być jedną z kluczowych polityk Unii. Komunikat KE potwierdza w dużym stopniu to oczekiwanie. Trzeba jednak podkreślić, że realizacja wielu wyzwań, przed którymi stoi rolnictwo oraz jeszcze ambitniejszych celów środowiskowych i klimatycznych, na które wskazuje Komisja, nie będzie możliwa bez **odpowiedniego budżetu na politykę rolną**. Mam nadzieję, że zapewniona będzie pełna spójność między skalą wyzwań, ambicją celów i zadań i wysokością budżetu przyszłej wspólnej polityki rolnej.

W ocenie Polski **rozszerzanie celów WPR** – np. o cele środowiskowe i klimatyczne **wymaga odpowiedniego budżetu**. Komunikat pomija kwestie budżetowe, które są decydujące dla skuteczności tej polityki. Zmiany klimatu, jedno z głównych wyzwań, przed którymi stoi nie tylko rolnictwo, ale cała gospodarka Unii Europejskiej, wymagają dodatkowych działań. W żadnym wypadku nie powinny one jednak osłabiać realizacji innych, uzgodnionych celów WPR.

Zaproponowane przez KE **zmiany WPR mają charakter ewolucyjny**, co Polska ocenia **pozytywnie**. Utrzymana została **dwufilarowa struktura WPR**, w tym płatności bezpośrednie oraz wsparcie rozwoju obszarów wiejskich.

W komunikacie **brakuje wyraźnego odniesienia do wyrównania płatności bezpośrednich**, chociaż wszyscy rolnicy w UE muszą wypełniać te same wymogi i cele. **Płatności bezpośrednie** nie mogą zakłócać warunków konkurencji i **powinny być takie dla wszystkich państw członkowskich**.

Komunikat nie poświęca wiele miejsca **potrzebie utrzymania instrumentów interwencji rynkowej**. Proponowane wzmocnienie zarządzania ryzykiem jest potrzebne, jednakże powinno być uzupełnieniem stosowanych do tej pory podstawowych instrumentów stabilizujących rynki rolne.

Brakuje również odniesienia do **utrzymania uproszczonego modelu płatności bezpośrednich SAPS**, który jest z powodzeniem stosowany w wielu krajach UE i jest odpowiedni dla nowych zadań stawianych przed WPR.

Polska nie popiera **współfinansowania płatności bezpośrednich**. Komunikat nie odnosi się wyraźnie do tego tematu.

Zaproponowany przez Komisję **nowy sposób wdrażania** (w tym krajowy plan strategiczny), daje państwom członkowskim możliwość lepszego dopasowania instrumentów i wymogów do uwarunkowań krajowych, jednak może prowadzić do opóźnień we wdrażaniu WPR i wzrostu biurokracji, a nie uproszczenia.

Dziękuję Państwu za uwagę.